

Handreiking Seksualiteit

Mannelijke seksualiteit speelt een centrale rol in belangrijke maatschappelijke vraagstukken rondom seksualisering, pornificatie, en grensoverschrijdend gedrag. Emancipatiebeleid op het terrein van seksualiteit is veelal gericht op de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld tegen meisjes en vrouwen. Hierbij is er veel aandacht voor de empowerment van meisjes en vrouwen. Interventies gericht op jongens en mannen zijn er minder en de interventies die er zijn, richten zich vaak op het aanleren van het accepteren en respecteren van grenzen van meisjes.

Het is belangrijk jongens en mannen te leren een 'nee' te respecteren. Maar het is ook belangrijk om uit te dragen dat jongens en mannen ook zelf nee mogen zeggen; dat mannelijkheid en seksualiteit in de media geen afspiegeling van de werkelijkheid is; dat seksualiteit divers is en dat er ook mannen (en vrouwen) zijn die geen seksuele behoeftes of gevoelens ervaren. Voor gezonde en constructieve seksuele (identiteits-) vorming bij jongens en meisjes is het belangrijk dat die verder gaat dan alleen het aangeven en/of respecteren van grenzen. De positieve seksuele ontwikkeling van jongens en mannen, met daarin aandacht voor wat ze zelf prettig vinden op seksualiteit, lichamelijke, intimiteit en relatievorming verdient hierin nog meer aandacht.

Voor gezonde en constructieve seksuele vorming is het belangrijk dat die verder gaat dan alleen het aangeven en/of respecteren van grenzen

Op het terrein van Seksualiteit spelen er veel thema's die relateren aan mannenemancipatie. Hoe kunnen we in beleid, interventies, projecten en onderzoek werken met mannen, mannelijkheid en mannenemancipatie? Deze Handreiking Seksualiteit biedt inzicht in verschillende deelonderwerpen van het thema Seksualiteit. Daarnaast vindt u verduidelijkende *infographics* en biedt het concrete tips en adviezen om in uw werk de rol van mannen een betekenisvolle plek te geven. Het thema Seksualiteit valt onder te verdelen in een enorme hoeveelheid deelonderwerpen. Het gaat hierbij over; grensoverschrijdend (seksueel gedrag); seksualiteit en media; pornificatie; prostitutie; heersende beelden over mannelijke seksualiteit zoals "*boys will be boys*"; seksuele educatie; seksuele reproductiviteit en gezondheid.

Mannelijkheid en seksualiteit

Heersende traditionele beelden van mannelijkheid laten vaak weinig ruimte voor gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Dominantie, leidend zijn, altijd seks willen en kunnen vragen zijn elementen die hierin sterk aanwezig zijn. Traditionele normen en beelden over mannen en mannelijkheid kunnen een effect hebben of seksueel risicovol gedrag zoals onveilig vrijen, homofobie, (seksueel) geweld tegen vrouwen. Het daarom essentieel aandacht te hebben voor de negatieve en schadelijke kant van seksualiteit (o.a. dwang en geweld). De prevalentie van seksueel overschrijdend gedrag, seksuele dwang en seksueel geweld is in Nederland nog altijd hoog. Onder de noemer "*boys will be boys*" wordt veel van dit gedrag goedgepraat en soms zelfs aangemoedigd. Hierbij lijkt het of

meisjes en vrouwen de seksuele grenzen moeten beschermen, terwijl jongens en mannen geen grenzen hebben en over de grenzen van anderen heen moeten gaan. Bij veel mensen leeft nog altijd het beeld dat jongens meer seksuele behoeften hebben dan meisjes. Daardoor ontbreekt zowel bij jongens zelf als bij hun omgeving het besef dat ook hun grenzen overschreden kunnen worden, en is het moeilijk voor jongens om het aan te geven als dat gebeurt. Daarnaast kan deze beeldvorming leiden tot gedrag met een negatieve invloed op de ontwikkeling, de gezondheid en het levensgeluk van jongens en mannen zelf.

Seksuele gezondheid, gedrag en beleving

Seksuele gezondheid is een staat van lichamelijk, emotioneel, mentaal en sociaal welbevinden in relatie tot seksualiteit. Hierbij is het belangrijk om niet alleen te kijken naar lichamelijke gezondheid (gebruik anticonceptie, risico op soa's etc.), maar om ook te kijken naar de seksuele beleving. Het gaat dus niet alleen om op welke leeftijd jongeren beginnen met hun seksuele carrière en of ze veilige seks hebben. Belangrijk is ook om te kijken of jongeren communiceren over hun wensen en grenzen; geven ze aan wat ze lekker vinden; doen ze niets wat een partners niet wilden; doen ze niets wat ze zelf niet wilden. Zo geven jongens vaker aan dat ze weinig te zeggen hebben over wat er gebeurt tijdens het vrijen en meisjes vaker aan dat ze ongewilde seks in allerlei omstandigheden kunnen weigeren. Dit kan gerelateerd zijn aan het feit dat veel jongeren het aangeven van grenzen bij meisjes neerleggen (Rutgers Nisso Groep, 2012).

Seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Seksueel geweld is omschreven als 'kwetsende seksuele toenaderingen, ongewenste aanrakingen of gedwongen worden om seksuele dingen te doen of toe te staan, thuis, op straat of op internet, door bekenden of onbekenden' (Rutgers WPF, 2015). In de loop der jaren is er steeds meer inzicht gekregen in specifieke groepen, situaties en vormen van seksueel geweld. We weten nu bijvoorbeeld dat meisjes en vrouwen vaak slachtoffer worden van seksueel geweld, maar dat mannen en jongens ook slachtoffer worden. Ook hebben we te maken gekregen met relatief nieuwe fenomenen als loverboys en seks via sociale media. Rutgers (2015) stelt daarom ook: "Het gaat dus om een verscheidenheid aan gedragingen die verschillen in ernst: van een seksueel getinte opmerking tot aanranding en verkrachting. We gebruiken tegenwoordig daarom liever de term seksuele grensoverschrijding als overkoepelend begrip dan seksueel geweld. Het gebruik van deze termen maakt het mogelijk nuances aan te geven in de mate van grensoverschrijding en verschillende vormen daarvan".

61% van de vrouwen en
33% van de mannen heeft
ooit enige vorm van
seksuele grensoverschrijding
meegemaakt

De cijfers

- 4 op de 5 mannen is in het afgelopen half jaar seksueel actief geweest ten opzichte van driekwart van de vrouwen. De meeste mensen genieten van seks, maar dat geldt minder voor

Handelingsperspectief Mannenemancipatie – Thema Seksualiteit

vrouwen dan voor mannen. Driekwart van de mannen geniet van de seks, ten opzichte van 60% bij de vrouwen (Rutgers 2012).

- Mannen zijn iets vaker onzeker over hun prestaties in bed: 58% van de mannen is wel eens bang dat ze het niet goed doen tijdens seks, tegenover 52% van de vrouwen. Vrouwen vinden het weer iets vaker moeilijk om eerlijk te zijn over hun seksuele gevoelens of om het initiatief te nemen (Rutgers 2012).
- Mannen en vrouwen laten niet altijd weten wat ze wel en niet willen tijdens seks. Van de mannen laat 44% en van de vrouwen 57% het vaak of altijd merken als ze iets niet fijn vinden en iets meer dan de helft van de mannen en vrouwen laat het vaak of altijd merken als ze iets lekker vinden tijdens seks. Van de mannen vraagt 39% en van de vrouwen 24% vaak of altijd naar de wensen van de ander. Ongeveer 2% van de mannen en vrouwen doet vaak of altijd dingen die ze niet fijn vinden tijdens seks en minder dan 1% doet wel eens iets wat de ander eigenlijk niet wil (Rutgers 2012).
- In totaal heeft 19% van de mannen en 27% van de vrouwen één of meerdere seksuele disfuncties. Het probleem dat door de mannen het meest wordt genoemd is het voortijdig orgasme (10%), gevolgd door erectieproblemen (8%) en problemen met de subjectieve seksuele opwinding (5%). Daarbij is het meemaken van seksueel geweld een belangrijke indicator van het vóórkomen van seksuele disfuncties (Rutgers 2012).
- Ongeveer 17% van de mannen en 22% van de vrouwen heeft het laatste half jaar geen seks gehad. De meerderheid van hen zou liever vaker seks hebben (Rutgers 2012).
- Driekwart van de mannen kijkt wel eens naar porno, tegenover een derde van de vrouwen. 6% van de mannen kijkt dagelijks naar porno. Onder vrouwen is deze groep zeer klein (0,4%) (Rutgers 2012).
- Maar liefst 48% van de mannen en 60% van de vrouwen had onbeschermd vaginale seks met de laatste losse partner (Rutgers 2012).
- Veel vormen van grensoverschrijding komen significant vaker voor bij vrouwen dan bij mannen. Als geen onderscheid gemaakt wordt tussen fysiek en niet-fysiek en we kijken naar het totale aantal, dan blijkt dat 61% van de vrouwen en 33% van de mannen ooit enige vorm van seksuele grensoverschrijding (fysiek of niet-fysiek) heeft meegemaakt (Rutgers WPF, 2015).
- In 2012 geeft 17% van de meisjes en 5% van de jongens aan dat ze minstens één keer in hun leven zijn gedwongen om seksuele dingen te doen die ze eigenlijk niet wilden. Er is niet gevraagd tot welke seksuele dingen ze zijn gedwongen. De vraag ging nadrukkelijk wel om gedwongen zijn, niet om overhalen of spijt achteraf (Rutgers WPF, 2015).

Handelingsperspectief Mannenemancipatie – Thema Seksualiteit

- Op 18-jarige leeftijd heeft ongeveer een derde van de Nederlandse jongeren in zijn of haar leven een vorm van seksuele grensoverschrijding meegemaakt. 40,9% van de meisjes en 22,9% van de jongens. Het gaat dan om zowel fysieke vormen van seksuele grensoverschrijding als van niet-fysieke vormen. Het betreft vooral de minder vergaande vormen van seksuele grensoverschrijding, zoals seksueel aangeraakt of gezoend worden tegen de wil (Nationaal Rapporteur, 2014).
- Daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag tegenover jongens zijn overwegend mannen en jongens, waardoor dit gedrag vaak een homo-erotisch karakter heeft. Het taboe op homoseksualiteit maakt het extra moeilijk voor slachtoffers om dit te melden (Kraus & Servage, 2012).
- Jongeren tussen de 14 en 18 jaar lopen een relatief groot risico op het meemaken van fysieke seksuele grensoverschrijding. Jongens lopen vanaf 10 à 12 jaar oud het risico om slachtoffer te worden van online seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het zoeken naar de eigen seksuele grenzen heeft een nieuwe dimensie gekregen door nieuwe media. Denk aan bijvoorbeeld aan 'sexting': het uitwisselen van seksueel getinte berichten, foto's en filmpjes (Kraus & Servage, 2012).
- Risicogroepen onder jongens zijn: homoseksuele, biseksuele en transseksuele en jongens; jongens met een verstandelijke beperking; migrantenjongens en alleenstaande minderjarige asielzoekers; basisschooljongens vanaf groep 7 en 8; zwerfjongens (Kraus & Servage, 2012)

Meer lezen?

Wilt u meer lezen over mannenemancipatie? Emancipator heeft een handelingsperspectief ontwikkeld met achtergrondinformatie over mannenemancipatie en de thema's: Arbeid & Zorg, Geweld & Veiligheid, seksualiteit en seksuele diversiteit. Kijk op de website www.emancipator.nl voor meer factsheets, *infographics* en informatie over experts en projecten op het thema Seksualiteit.

Bronnen

Harthoorn, H.E. (2015). *Quickscan Mannenemancipatie 2.0*. Amsterdam: Emancipator.

Graaf, H. de (2012). Seksueel gedrag en seksuele beleving in Nederland. In: *Tijdschrift voor Seksuologie* (2012) 36-2, 87-97. Utrecht: Rutgers WPF

Kedde, H. (2012). Seksuele Disfuncties in Nederland: Prevalentie en samenhangende factoren. In: *Tijdschrift voor Seksuologie* (2012) 36-2, 87-97. Utrecht: Rutgers WPF

Kraus, S., Servage, R. (2012). *Online seksueel grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van jongens. Ondersteuning voor jongens en hun ouders*. Den Haag: GGD Den Haag/ Amsterdam: Aletta E-Quality.

Handelingsperspectief Mannenemancipatie – Thema Seksualiteit

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014). *Op goede grond. De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Rutgers Nisso Groep (2012) *Seks onder je 25ste*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.

Rutgers WPF (2015). *Whitepaper Seksuele grensoverschrijding en seksueel geweld*. Utrecht: Rutgers WPF & Movisie.

Rutgers (2015). *Beat the Macho onderzoeksrapport*. Utrecht: Rutgers.

Rutgers (2016) *Monitor Seksuele gezondheid in Nederland 2011*. Utrecht: Rutgers.

Online te raadplegen op <http://www.rutgers.nl/feiten-en-cijfers/seksuele-gezondheid-en-gedrag/seksuele-gezondheid-nederland>

Colofon

Auteurs: Veerle Weustink en Hanna Harthoorn

Downloaden: www.emancipator.nl

Amsterdam, juni 2016

©Emancipator, voor mannen en emancipatie, 2016

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door financiering van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.